

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

-

2. Maaseutupoliitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupoliitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Erityisen myönteistä on, että selonteossa painotetaan maaseutututkimuksen ja maaseututiedon vahvistamista sekä yhteiskuntatieteellisen maaseutututkimuksen hyödyntämistä päätöksenteon ja kehittämisen perustana. Tämä tukee tietoon pohjautuvaa, paikkaperustaista politiikkaa ja lisää sen vaikuttavuutta. Myös koordinaation parantaminen eri rahastojen ja ohjelmien välillä on erittäin tärkeää, jotta resursseja voidaan käyttää tehokkaasti ja strategisesti maaseudun elinvoiman vahvistamiseen. Tällä hetkellä rahoitus näyttäytyy pirstaleisena ja vaikka maaseutupoliittinen ohjelma kokonaisuudessaan on kattava, sen eri osa-alueita edistävissä rahoitusinstrumenteissa on katveita ja päällekkäisyyttä.

Kansallisilla toimilla tulisi koulutuksen ja tutkimuksen, maaseudun kehittämistoimien ja alkutuotannon neuvontasektorin yhteistyötä lisätä. Agrihubi-verkosto yhdistää nämä toimijat, ja AgriHubi on CAP27-suunnitelmassa määritetty kansalliseksi AKIS instrumentiksi (Agriculture Knowledge and Innovation System). Yhteistyön rahoituksen turvaamiseksi tarvitaan useiden ministeriöiden yhteistyö mm. varmistamaan maatalouden neuvojen ja maatalouselinkeinojen koulutussektorin opetushenkilöstön osaaminen.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Selonteossa tunnistetut maaseutualueiden muutostekijät ja tilannekuva ovat ajankohtaisia ja kattavia. Tärkeää on, että väestörakenteen muutokseen ja demografiseen haasteeseen etsitään konkreettisia ja eri tulevaisuuden skenaarioihin vastaavia ratkaisuja, jotka tukevat alueiden elinvoimaisuutta pitkällä aikavälillä, tässä korkeakouluilla on alueilla tärkeä rooli erityisesti kasvukeskusten ulkopuolella. Lisäksi korkeakoulutuksen ja osaamisen kehittämisen rooli tulisi nostaa vahvemmin esiin, sillä ne ovat keskeisiä tekijöitä nuorten sitouttamisessa alueille, uusien elinkeinojen syntymisessä ja maaseudun uudistumiskyvyn varmistamisessa. Kuten selontekoluonnoksen liitteessä todetaan, koulutuksen saatavuus ja saavutettavuus on todettu merkittävimmäksi maaseudulla asuvien nuorten elämänpolkua määrittäväksi tekijäksi, tämän perusteella erityishuomiota tulee kiinnittää nuoriin ja myös maaseudulle paluumuuttaviin nuoriin aikuisiin. Koulutuksen saavutettavuus koskee siten kaikkia koulutusasteita ammatilliselta toiselta asteelta jatkuvaan oppimiseen. Maaseudun elinkeinoista luonnonvara-ala on sidoksissa tuotantoalueen ympäristötekijöihin. Tästä syystä on huoltovarmuuden näkökulmasta tärkeää, että luonnonvara-alan koulutusta tarjoavat koulutusorganisaatiot ovat läsnä eri puolilla maata.

Maaseudulle paluumuuttavien kohdalla jatkuvan oppimisen koulutustarjonnan saavutettavuus korostuu. Maaseudun elinkeinorakenne on selonteossa mainittu moniammatilliseksi, ja koulutustarjonnan tulisi tukea elinkeinojen kehittymistä. Esimerkiksi alkutuotannon jalostusasteen nosto ja skaalaaminen vaatii ruokajärjestelmän ja digitalisaation kytkemistä yhteen.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Maaseutuvisio on olennainen. On hyvä, että visiossa ihminen on nostettu keskiöön toimijana ja että paikkaperustaisuus sekä alueiden erityispiirteiden tunnistaminen näkyvät selkeästi. Tämä vahvistaa mahdollisuuksia kohdentaa toimet kullekin alueelle sopivalla tavalla ja rakentaa kehittämistä yhteisölliseltä pohjalta. Maaseudun merkitystä yhteiskunnan resilienssin turvaajana voisi edelleen nostaa huomionarvioiseksi.

Kansallisella tuella tulee edesauttaa oppivien yhteisöjen syntymistä maaseudulle. Yhdessä kehittävä ja oppiva yhteisö muodostuu maaseudun yhdistystoiminnasta, elinkeinoelämästä, paikallisesta

hallinnosta, koulutuksesta ja tutkimuksesta. Parhaimmillaan oppiva yhteisö pystyy tunnistamaan alueen osaamis- ja kehittämistarpeita, sekä vastaamaan niihin.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkoa

Lisätään ja kootaan yhteiskunnallista maaseututietoa

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

Tavoite: Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuosituksen numerot 1-24)

11, 12, 18, 20, 21

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Selonteon liitteessä kuvataan kattavasti maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät. Erityisen hyvä on, että tulevaisuuden maaseutualueiden kehittymiseen aivan keskeisesti vaikuttavat kestävyys siirtymään liittyvät oikeudenmukaisuuskysymykset on nostettu tarkasteluun ja niitä käsitellään kattavasti eri kulmista.

Selonteon liitteessä todetaan, että valtakunnalliset maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden tulokset osoittavat tarvetta lisätä kansallista ja alueellista ymmärrystä maaseudun taloudesta ja innovaatiotoiminnasta sekä sitä edistävää tutkimusta ja tiedontuotantoa. On olennaista, että TKI-toiminnasta syntyvät innovaatiot, olivatpa ne uusia toimintamalleja, teknologioita, tuotteita tai palveluita, saadaan nopeammin siirrettyä käytäntöön ja osaksi arkea. Kolmoiskriisin toimenpiteiden kohdistuessa erityisesti maaseutualueille, osaavien ihmisten tarve on tulevaisuudessa entistä tärkeämpi.

Ammattikorkeakoulut toteuttavat maaseudun talouden ja innovaatiotoiminnan tutkimusta ja kehittämistä, joiden kautta luodaan tiedontuotantoa suoraan maaseudun toimijoille. Konkreettisesti se näkyy alueellisten kehittämishankkeiden toteuttamisena, joissa tuotetaan käytännönläheistä tietoa ja ratkaisuja maaseudun elinvoiman ja kestäväen kasvun tukemiseksi. Kuten selonteossa todetaan, on kuitenkin ilmeinen tarve yhteistyön lisäämiselle ja jo olemassa olevan tiedon koonnille. Tähän tarpeeseen voivat osaltaan vastata alueelliset oppivat yhteisöt, joissa elinkeinoelämä, koulutus ja tutkimus, hallinto, sekä paikalliset yhdistykset ovat osallisia.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Anttila Milla
Hämeen ammattikorkeakoulu Oy